

BERT HUISKES

Gezicht vanaf het Paardenveld, 1917

Pendelen tussen ziekbed en schetsboek

Gisteren was hij na zijn terugkeer van het ziekenbezoek aan zijn vrouw de steile zandweg opgegaan. Hij had zich vlak voor het hoogste punt omgedraaid, was wat heen en weer gelopen en had de plek gevonden die hem een mooie compositie van toren en vergezicht bood. De schets stond vlot op papier en op weg naar beneden knoopte hij nog een praatje aan met twee spelende schoolmeisjes. Vandaag had hij opnieuw de tram naar het sanatorium genomen. Hij vroeg zich op de terugweg af of hij de meisjes zou opnemen in zijn schets of dat hij ze later uit zijn geheugen in het schilderij zou figureren. Even voorbij het Onderlangs zag hij dat achter de spoorbrug de lucht betrok. Eenmaal uitgestapt – pal voor zijn hotel – besloot hij zijn dagelijkse wandeling uit te stellen tot na de maaltijd en de zomerbui binnenshuis af te wachten. Dan kon hij ondertussen bij daglicht met een brief zijn vriend op de hoogte stellen van zijn wel en wee. Hij zette zich bij het tafeltje aan het raam van zijn kamer en schreef: *Hotel Koning van Denemarken, Rhenen, 11 Augs - '17*
Waarde van Looy,
Dezer dagen dacht ik je eens te laten hooren hoe het Coba gaat en nu komt je brief. Zij is nog steeds in het Sanatorium Dr. Lingbeek te Heelsum en het zal haar zeker groot genoeg doen "Jaapje" te ontvangen. Sedert je bij ons was zijn wij helaas niet vooruit gegaan, hetgeen een zachtere uitdrukking is voor steeds een beetje achteruit.¹

De openingssalinea zou goed op deze manier gebeurd kunnen zijn, al kunnen we dat slechts vermoeden op grond van het schilderij en de brief die wij kennen. De

↑ Deze krijttekening diende als voorstudie voor het schilderij dat Tholen maakte van het Paardenveld.

↓ Het hoogste deel van het Paardenveld was in het begin van de twintigste eeuw niet veel meer dan een zandpad. Pas veel later zou het een doorgaande weg richting Veenendaal worden.

ontmoeting met de twee meisjes is daarom ook gefingeerd, maar niet onmogelijk afgaande op een inspirerende foto die van het Paardenveld uit het begin van de twintigste eeuw bewaard is gebleven.²

Willem Bastiaan Tholen

Coba is de echtgenote van de Haagse schilder Willem Bastiaan Tholen (1860-1931), die zich hierboven richt tot zijn vriend, schilder/schrijver Jacobus van Looy, auteur van de dan net verschenen

autobiografische fragmenten *Jaapje*. Sinds het najaar van 1916 kuurde Coba in de heilkliniek van dr. Lingbeek in Heelsum.³ Ze leed aan de tering en zou daar in februari 1918 aan bezwijken. In dat anderhalve jaar bezocht Tholen haar trouw en verbleef dan enkele dagen in Rhenen, dat vanuit Den Haag met de trein goed te bereiken was. Voor de deur van de Koning van Denemarken – toen aan de overkant van de Herenstraat gelegen – kon hij de tram naar Heelsum ne-

↑ Gezicht vanaf het Paardenveld van de hand van Willem Bastiaan Tholen.

men. Zijn herhaalde komst naar Rhenen in die periode leverde meer dan een handvol schilderijen op, waarvan het huidige Stedsmuseum er één in depot bewaart en het afgebeelde doek heeft opgenomen in de vaste presentatie.⁴ Enkele jaren geleden kon van het gezicht vanaf het Paardenveld ook de voorstudie op papier worden verworven.

Verantwoording

In de collectieadministratie van het museum staan de schilderijen geregistreerd onder de nummers Bho40 en Bho62, de krijttekening onder nummer Ba290. Het gezicht vanaf het Paardenveld is in 2006 aangekocht met middelen uit het fonds van de Stichting Voormalig Gast- en Weeshuis, Rhenen. De schets is in 2013 aangekocht door de Stichting Vrienden van het Gemeentemuseum het Rondeel te Rhenen.

Noten

- 1 De volledige brief is te raadplegen op <https://www.geheugenvannederland.nl/nl/onder/permalink/https://resolver.kb.nl/resolve?urn=urn:gvn:SJL01:SJL001W001135>
- 2 Deys, H.P. (1981), *Achter Berg en Rijn. Over boeren, burgers en buitenlui in Rhenen*, Wageningen, nr 394, pagina 136
- 3 Jong, A. de (1993), *Willem Bastiaan Tholen, 1860-1931*, Assen, pagina 83

- 4 Als u op de website <https://www.geheugenvannederland.nl/nl/> in het zoekveld ingeeft <tholen rhenen> vindt u behalve de geciteerde brief ook meer voorbeelden van het beeldende werk, dat in Rhenen is ontstaan.

Over de auteur

Bert Huiskes is archeoloog en oud-conservator van voorheen Museum Het Rondeel in Rhenen.